

HISTORIA VARASDIENSIS. ČASOPIS ZA VARAŽDINSKU POVJESNICU BR. 1, NAKLADNIK: DRUŠTVO POVJESNIČARA GRADA VARAŽDINA I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE, ZA NAKLADNIKA: SPOMENKA TEŽAK, VARAŽDIN, 2011., 326 STR.

Društvo povjesničara grada Varaždina i Varaždinske županije izdalo je prvi broj časopisa *Historia Varasdiensis. Časopis za varaždinsku povjesnicu*. Prvi broj posvećen je povijesti varaždinske regije s ciljem unapređenja spoznaja o kulturno-povijesnom nasljeđu grada Varaždina i njegove šire regije. Časopis je znanstvenog karaktera. Namjenjen objavljivanju znanstvenih i stručnih radova, priloga, prikaza knjiga i znanstvenih skupova te informacija o djelovanju društva. Radovi su podijeljeni u šest cjelina, a to su: 1. Članci, 2. Prilozi, 3. Građa, 4. Razgovori, 5. Prikazi, 6. Znanstveni skupovi, predavanja, obavijesti. Predstavljanje časopisa održano je 15. rujna 2011. godine u multimedijalnoj dvorani palače Herzer u Varaždinu.

U prvom članku *Uteg za brzu vagu – arheološki nalaz s Humščaka* autorica Marina Šimek donosi analizu nalaza s lokaliteta Humščak. Rekognosciranje Humščaka provedeno je 2010. godine, a iste je provedeno i probno arheološko istraživanje u kojem je nađen površinski nalaz. U članku *Rimske vatrozaštitne mjere i požari u svjetlu arheoloških epigrafskih spomenika na tlu današnje Austrije, Mađarske i Hrvatske* autorice Biserke Vlahović riječ je o rimskoj vatrozaštiti istraženoj na temelju dosadašnjih arheoloških ostataka požara i ratnih razaranja, te žrtvenika i natpisa na nadgrobnim spomenicima. U idućem članku autorice Spomenke Vlahović *Prikaz konzervacije tubula u prostoriji 1 u području terma antičkog kompleksa Aquae Iasae u Varaždinskim Toplicama* iznesen je pregled i tijek konzervatorsko-restauratorskih radova na tubulima rimskih terma u Varaždinskim Toplicama na području sjevernog zida. Sljedeći članak *O preseljavanju „odbjeglih kmetova“ u Varaždinski generalat. Prilog poznavanju ranonovojekovnih migracija na dijelu prostora današnje sjeverozapadne Hrvatske* autora Hrvoja Petrića obrađuje preseljavanje tzv. „odbjeglih kmetova“ u Vojnu krajinu (Varaždinski generalat) te migracijske procese na prostoru Varaždinštine, Hrvatskog zagorja, Međimurja, Podravine, Prigorja, Posavine itd. Idući rad *Urbanistički razvoj varaždinskih suburbija tijekom 17. stoljeća* napisala je Višnja Burek. U članku je na temelju istraživanja kupoprodajnih ugovora zabilježenih u gradskim zapisnicima pokazan razvoj gradskih predgrađa od kraja 16. do kraja 17. stoljeća.

U članku *Utjecaj gospodarstva na polaženje škola u kotaru Ivanec od 1639. do 1918. godine* autorice Suzane Jagić prikazana je na primjerima općine Ivanec i Bednja povezanost gospodarske osnove i razvitka pučkog školstva krajem 19. i početkom 20. stoljeća. U idućem članku *Neka obilježja preporodnog razdoblja nacionalnog pokreta u Varaždinu (1838.-1848.)* Ivančica Jež primjenjuje Hrochov model periodizacije nacionalnog pokreta te problematizira preporodno razdoblje nacionalne integracije u Varaždinu. Autorica Magdalena Lončarić u članku *Ivan Kukuljević Sakcinski i zbivanja 1848./49. u Hrvatskoj* prikazuje djelovanje I. K. Sakcinskog kao jednog od najznačajnijih aktera povijesnih zbivanja na prijelazu iz 1848. u 1849. godinu. Idući članak *Odlikovanja i plaketa Vatroslava Jagića* autora Vladimira Huzjana obrađuje dva odlikovanja dodijeljena Vatroslavu Jagiću. Riječ je odlikovanjima sv. Save i sv. Stanislava koje je dobio od srpskog kralja i ruskog cara zbog zasluga u promicanju slavizma. U uvodnom poglavlju autor ističe zbirku Jagić-Kukuljević Gradskog muzeja Varaždin kojoj danas navedena odlikovanja pripadaju.

Slijedi članak Milivoja Dretara *Tragom nestale židovske zajednice* u kojem autor piše o Izraelitičkoj bogoštovnoj općini Ludbreg, jednoj od najmanjih židovskih zajednica u Hrvatskoj. Nakon što se osamostalila krajem 19. stoljeća od koprivničke općine, funkcionirala je uspješno kao i ostale. Člankom *Knjižnica varaždinske gimnazije* Siniša Horvat predstavlja razvoj školske knjižnice Prve gimnazije Varaždin do početka 20. stoljeća, te od početka istoga do danas. Odnosno njen razvoj posljednjih tristo sedamdeset pet godina u okviru djelovanja varaždinske gimnazije. U

prvom prilogu *Značenje i uloga Ivana Krstitelja Lalangua u razvoju prmaljstva* autorica Erika Špirić prati djelatnost Lalangua koji je započeo s provođenjem odredaba *Normativa*. Sljedeći prilog autora Miroslava Klemma *O varaždinskom streljačkom društvu iz 19. stoljeća* obrađuje djelovanje Streljačkog društva utemeljenog 1819. godine.

U prilogu *Autograf Samuela Mosingera: „Kratka povjest društva dobročinstva u Varaždinu“* autorice Magdalene Lončarić riječ je o rukopisu Samuela Mosingera koji se čuva u Gradskom muzeju Varaždin. U zadnjem prilogu *Deset godina djelovanja Gimnazijske školske radionice „Prošlost za budućnost“* autor Siniša.

Autorica Karmen Levanić u članku *Isprava Zagrebačkog kaptola iz 1247. godine* donosi transkripciju i prijevod navedenog dokumenta koji se čuva u Državnom arhivu u Varaždinu. U ispravi Zagrebački kaptol na nalog kralja Bele IV., određuje granice posjeda Farkaša od Zagorja i njegove braće Antuna i Benedikta te daje njihov podroban opis. Na kraju članka autorica prilaže fotografiju isprave. U okviru novosti objavljivanja intervjua kao izvora za povijesna istraživanja sa svrhom obrazlaganja problema i pitanja lokalne historiografije, u časopisu *Historia Varasdiensis* Ivan Obadić razgovarao je sa prof. emeritusom Franjom Ružom. Završni dio časopisa odnosi se na prikaze.

Iva POTOČNIK

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, BR. 42, ZAGREB 2010. STR. 528.

Godine 2010. je tiskan 42. broj časopisa *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*. Uredništvo i koncepcija samog časopisa su ponešto izmijenjeni. Odudarajući od svojeg klasičnog sadržaja, časopis započinje većom cjelinom *U početku bijaše De administrando imperio. Konstantin VII. Porfirogenet i percepcija najranije hrvatske povijesti Radovi s međunarodnog znanstvenog skupa, Zagreb, 18. veljače 2010*. Prvi članak cjeline, naslovljen *Razgovor ugodni: Konstantin VII Porfirogenet i percepcije najranije hrvatske povijesti* (str. 13-36), autora Trpimira Vedriša, daje pregled napora u proučavanju hrvatskog srednjovjekovlja. To je uvodni prikaz sljedećih osam članaka u cjelini, ali i položaja hrvatske historiografije u svjetskim trendovima proučavanja djela Konstantina VII. Porfirogeneta. Prva skupina članaka smatra djelo *De administrando imperio* polazištem za tumačenja arheološke građe. *Čiji kontinuitet? Konstantin Porfirogenet i hrvatska arheologija o razdoblju 7-9. stoljeća* (str. 37-48), članak autora Gorana Bilogrivića daje pregled radova hrvatske arheologije kroz posljednja dva desetljeća i njihov odnos naspram Konstantina VII, dok članak *De administrando imperio kao izvor za ranu povijest Mađara, kao i o vezama Mađara sa susjednim narodima u 10. stoljeću*, rad Miklósa Takácsa, daje mađarsku perspektivu problematike interpretacije spisa *De administrando imperio*, kao i zanimljiv prikaz prijepora oko percepcije Slavonije u tom najranijem periodu mađarske povijesti.

U drugoj skupini nalazimo četiri članka: rad Ivana Basića *Gradovi obalne Dalmacije u De administrando imperio: najstarija povijest Splita u svjetlu dvaju pojmova Konstantina VII Porfirogeneta* (str. 65-82), članak Predraga Komatine *O hronologiji hrvatskih vladara u 31. glavi spisa De administrando imperio* (str. 83-105), *Vremenski nesklad između odlomaka 31. poglavlja De administrando imperio* (str. 107-116), autora Milenka Lončara, te djelo Tibora Živkovića, *Constantine Porphyrogenitus' Source on the Earliest History of the Croats and Serbs* (str. 117-131). Autori ovih članaka pisu Konstantina VII. pristupaju kao izvoru povijesnih podataka te analiziraju

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VII. / Broj 7
Zagreb - Samobor 2011.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksanđić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksanđić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksanđić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksanđić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Paul Hirt (Tempe, SAD), (Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetić (Padova, Italija), Silvije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb, Hrvatska), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2011.

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

PRIKAZI KNJIGA

Gyulai Eva, Horvath Zita, Turbuly Eva, Gospodarstvo i društvo međimurskog vlastelinstva u 17-18. stoljeću (Andreja Talan)	140
Joan Dunayer, Specizam, Diskriminacija na osnovi vrste (Tomislav Krznar)	142
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 17 (Tomislav Krznar)	145
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 18 (Tomislav Krznar)	148
Tomislav Krznar, Bioetički mozaik (Hrvoje Jurić)	150
Ian G. Simmons, Globalna povijest okoliša: od 10000. pr. Kr. do 2000. n. Kr. (Aleksandra Đurić)	151
J. Donald Hughes, Što je povijest okoliša? (Aleksandra Đurić)	154
Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama. Knjiga I (1739. – 1787.) (Danijel Patafta)	156
Slaven Bertoša, Osebjuno mjesto austrijske Istre: Lupoglavski kraj u srednjem i novom vijeku (Igor Eterović)	158
Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu, br. 22 (Iva Potočnik)	161
Historia Varasdiensis. Časopis za varaždinsku povjesnicu br. 1 (Iva Potočnik)	162
Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, br. 42 (Igor Razum)	163
Prostorno planiranje u Jugoistočnoj Europi (Do Drugog svetskog rata) (Marko Šarić).....	165
Molve – ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, društvo za povjesnicu i starine (Dragutin Feletar)	168
ZNANSTVENI SKUPOVI	170
UPUTE SURADNICIMA / INSTRUCTIONS TO CONTRIBUTORS	179

Popis suradnika u časopisu »Ekonomska i ekohistorija«, broj 7 (2011.):**Karl Kaser**, Universität Graz**Drago Rokandić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Daniel Barić**, Université François-Rabelais, Tours**Hrvoje Petrić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Zoltán Hajdú**, Centre for Regional Studie, Hungarian Academy of Sciences, Pečuh**Mira Kolar-Dimitrijević**, Draškovićeve 23, Zagreb**Harald Heppner**, Universität Graz**Nataša Kolar**, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož**Željko Holjevac**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Žiberna**, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru**Mirela Slukan Altić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar Zagreb**Ljudevit Tropan**, Hrvatske vode Zagreb**Andreja Talan**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Tomislav Krznar**, Veleučilište u Karlovcu**Hrvoje Jurić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Aleksandra Đurić**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Dragutin Feletar**, član suradnik HAZU, Zagreb-Koprivnica**Daniel Patafta**, Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Eterović**, Lovran**Iva Potočnik**, Varaždin**Igor Razum**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Marko Šarić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Vladimir Šadek**, Koprivničko-križevačka županija**Csaba G. Kiss**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Vjeran Kursar**, Filozofski fakultet, Zagreb

Ekonomske i ekohistoriju referiraju:

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT - AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA